

נקודות לדין

למורה: לפניך ציור של האומן אבל פן המתאר רגע אחד מתוך חווייה קשה ביותר אותה רוצה להביע הצייר על פי הסיפור התנכ"י של עקידת יצחק.

בעמוד הבא מופיע דף ההפעלה לתלמיד על הציור. כדאי כרקע להכין את התלמידים:

- לספר על הצייר ועל ההקרבה האישית שהקריב בנפול בנו.
- לקרוא עם התלמידים את הפסוקים מן המקרא המופיעים בדף.

★ השאלה הראשונה בדף ההפעלה לתלמידים: מהו הרגע המתואר בציור זה?

האם זהו רגע החיבוק האחרון לפני הפרידה? חיבוק השופע חום וקרבה, הנסיון האחרון לגונן בצורה המירבית פיזית ונפשית?
או זהו החיבוק הבא לאחר הקריאה: "אל תשלח ירך אל הנער!?" חיבוק ההקלה מן המתח הנוראי?
נתבונן בפני האב אברהם וננסה להעלות השערות.

★ מהי האווירה שהציור משדר? מתח? ריחוק? דבקות במטרה ללא רגשות? או חמלה? אהבה? קרבה וחום?

★ ניתן לפתח דיון בראיית הפרטים של שני הגיבורים המתוארים בציור. אברהם תופס את מירב הציור – מדוע?

מה בידו של אברהם? מה מסמלת הסכין? האם היא מתאימה לאווירת הציור?
מדוע אברהם מחזיק את פני יצחק כלפי מעלה – מה הוא מנסה למנוע ממנו לראות? אולי את הסכין?

(כל מה שיאמרו התלמידים נכון ומקובל כיוון שאין תשובה אחת ברורה. בין אם הציור מתאר את הרגע שלפני העקידה, בו אברהם אינו רוצה שיצחק ידע מה אמור להתרחש ובין אם הציור מתאר את רגע ההקלה הגדולה, בו לא רוצה אברהם שיצחק ידע מה אמור היה להתרחש).
★ האם זו דמעה בעינו של יצחק?

★ בציור חסר האיל. האיל מהווה את פתרון הסבך (בהשאלה) בו היו שרויים יצחק ואברהם.

כידוע, ציור ציור זה, על ידי הצייר לאחר נפילת בנו במלחמת השחרור. בסיפורו האישי של הצייר, לא הגיע האיל. הבן אכן נעקד.
האם יש קשר בין בחירת הצייר להעלים את האיל לבין ספורו האישי?
האם ניתן לקשר בין הרגש האישי לבין הסיפור התנכ"י ואם כן – היכן?

כסיכום: דווקא מתוך השקיפות של האיל שאיננו, נתמקד בו בסיום המהלך וננסה לקשר בין האיל כמוציא את אברהם ויצחק מסבך העקידה לבין תקיעת השופר בקרן של איל, שמהווה את שאיפתנו להתחיל שנה חלקה ללא סבך.
וכשנאזין לתקיעת השופר בראש השנה נישא תפילה שכל נסיון של עקידה יסתיים ב"אל תשלח ירך אל הנער" וב"הנה איל אחר הנאחז בסבך" ...

העקידה:

לפניך ציור של האומן אָבֶל פֶּן המתאר רגע אחד מתוך חווייה קשה ביותר אותה רוצה להביע הצייר על פי הסיפור התנכ"י של עקידת יצחק.

להלן סיפור העקידה כפי שהוא מופיע בתורה:

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי: (ב) וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ אֶת יִצְחָק וְלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אֶחָד הֶהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיךָ: ... (ט) וַיָּבֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים ...

(י) וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמֵּאֲכֶלֶת לְשַׂחֵט אֶת בְּנוֹ: (יא) וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלֶּאךָ ה' מִן הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי: (יב) וַיֹּאמֶר אֵל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנֶּעֱר ... (יג) וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל אַחֵר נֹאחַז בְּסַבֵּךְ בְּקִרְנָיו וַיִּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ:

(בראשית כ"ב, 1 - 13)

? הביטו בציור: מהו לדעתכם הרגע המתואר בציור?

_____

? לפי מראה פניו של אברהם, מה לדעתכם הוא מרגיש?

_____

? שתי ידיו של אברהם אוחזות בדברים שונים. במה הן אוחזות?

_____

? מה אחיזות אלו יכולות לרמז על המתחולל בנפשו של אברהם?

_____

? אנו מכירים סוגים שונים של בכי: בכי של פחד וחשש, בכי של צער, של כאב, של התרגשות, של הקלה, של תסכול ועוד.
בזווית עינו של יצחק ישנה דמעה. איזה סוג בכי מסמלת דמעה זו?

_____

? פירוש המילה "לעקוד" ביחס לבני אדם על פי "מילון ספיר" הוא:

עוקד - כובל (קושר) את ידיו ורגליו של אדם.

ידיו של יצחק בציור נראות כבולות. אם היו ידיו משוחררות, מה לדעתך היה עושה יצחק בידיו?

_____

? אילו רגשות באים לידי ביטוי בציור?

_____

? באלו צבעים בחר הצייר להשתמש?

_____

? מה מסמלים בעיניך צבעים אלו?

? בסיום הסיפור המקראי נושא אברהם עיניו. מה ראה אברהם?

?"וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו
וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעלה תחת בנו:"

האיל, נאחז בסבך. על פי "מילון ספיר" למילה סבך פירוש רגיל ופירוש בהשאלה.
(השאלה = במשמעות שונה מההקשר הרגיל).

1. ענפי עצים או שיחים הנאחזים זה בזה;
2. (בהשאלה) עניין מסובך, מצב או דבר מורכב ביותר.

נסה להסביר את סיומו של הסיפור המקראי, על פי שתי צורות הפירוש של המילה
סבך: סבך בפירוש הרגיל:

סבך בהשאלה:

? חלק את העצמים הנראים בציור לסוגים שונים:

 דומם	 צומח	 חי	 בני אדם

? בהתייחס לסיפור המקראי, מה לדעתכם בציור של אבל פן לא מופיע?

? ציור זה צויר על ידי הצייר אבל פן לאחר נפילת בנו במלחמת השחרור.
אלו רגשות הבאים לידי ביטוי בציור ניתן לקשר לעובדה זו?

? בהתייחס לסיפורו האישי של הצייר, מדוע לדעתכם בחר להעלים את האיל?

כאשר אנו עורכים התבוננות פנימית ומאזינים לעצמנו, אנו נמצאים בסבך של
רגשות, התקיעה בקרן של איל מסמלת את השאיפה לפתרון התהיות שעולות
מהתבוננות זו, מהאזנה זו.

הידעת?

לשופר במקרא היו שימושים שונים:

מלחמה

השופר שימש ככלי אזעקה לכנס את הלוחמים או לצאת למתקפה נגד האויב. כדוגמת ספרו של גדעון השופט אשר השתמש בשופר כטכסיס מלחמתי. (להרחבה ניתן לעיין בספר שופטים ז)

המלכה

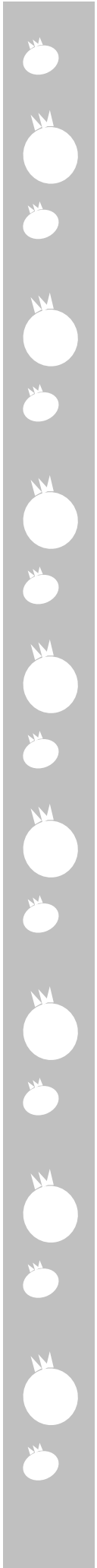
בשופר היו תוקעים ביום ההכתרה של המלך. כפי שהיה בהמלכת אבשלום: "...לאמור: כשמעכם את קול השופר ואמרתם מלך אבשלום בחברון" (שמואל ב' ט"ו) וכפי שהיה בהמלכת יהוא: "...ויתקעו בשופר ויאמרו מלך יהוא". (מלכים ב' ט').

התגלות

במעמד הר סיני "שיחק" השופר תפקיד מרכזי בחזיון האורקולי של כל הזמנים: "...ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד, ויחרד כל העם אשר במחנה ויהי קול השופר הולך וחזק" (שמות י"ט)

חרות

קול השופר נשמע ביום שחרור העבדים והקרקעות בשנת היובל ובשנת השמיטה. עליו נאמר: "והעברת שופר תרועה וקראתם דרוך בארץ לכל יושביה" (ויקרא כ"ה).

שאלה לשחשבה:

נסו לחשוב, כיצד מתקשרים כל תפקידיו השונים של השופר לראש השנה?
(גם בהשאלה).

למורה: מתפקידיו השונים של השופר במקרא: שופר של מלחמה – בראש השנה אנו מנסים להלחם בגורמים המונעים מאתנו להאזין לעצמנו. שופר של חרות – בראש השנה אנו משתדלים להקשיב לקול הפנימי שלנו, להאזין לעצמנו, והוא המשחרר אותנו מכל העכבות. שופר של התגלות ושופר של המלכה, בו היו ממליכים את המלך – בראש השנה עם ישראל מקבל את מלכות האל ומצהיר הצהרה ברורה כלפי הזהות הלאומית שלו וכלפי האמונה והתרבות הייחודיים של עמו.

עוד על השופר:

קרן האיל המשמשת לייצור השופר **מעובדת**, בקהילות אשכנז, מבחוץ ומבפנים.

צורת השופר האשכנזי כעין מגל. השופר הספרדי (והמזרחי) **מעובד** מבפנים בלבד, ונשמרת הצורה החיצונית של הקרן.

הברכות שמברכים על תקיעת השופר הן: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, אשר קידשנו במצוותיו, וציוונו לשמוע קול שופר."

ו"ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו והגענו לזמן הזה".

בראש השנה

אנו שומעים

100 תקיעות:

30 תקיעות לפני תפילת מוסף,

60 תקיעות בתפילת מוסף,

10 - 1 תקיעות לאחר תפילת מוסף.

השופר בתולדות המדינה:

באירועים מיוחדים בתולדות מדינת ישראל מופיע השופר:

שאלות לסחשבה:

- ? נסה לחשוב מה המשותף לאירועים אלו? איזה תפקיד מקבלת תקיעת השופר באירועים אלו?
? כיצד קישור זה מתחבר לראש השנה?

למרה: המשותף לאירועים אלו זה **רוממות המעמד**. תפקיד התקיעה במשמעות של רוממות, הוד, הדר ושמחה. הקישור לראש השנה הוא בעובדה שאנו עומדים בפתח שנה חדשה, בפתח התחלה חדשה, המלווה תמיד בהתרגשות, בהוד וברוממות. וכפי שנאמר לעיל, על ידי האזנה לתקיעות השופר, שיובילו אותנו להאזין לעצמנו – נרומם את עצמנו בכל התחומים.